

ТАФАККУР ВА ТАЛҚИН

*(Магистратура талабаларининг
мақолалари тўплами)*

**“ҲАҚЛ ТАДБИРКОРЛИК, ИННОВАЦИОН ҲОЯЛАР
ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ҚўЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ”
ЙИЛИГА БАҒИШЛАНАДИ**

Бухоро - 2018

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

**“ФАОЛ ТАДБИРКОРЛИК, ИННОВАЦИОН ҒОЯЛАР ВА
ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ”
ЙИЛИГА БАҒИШЛАНАДИ**

ТАФАККУР ВА ТАЛҚИН

**(Магистратура талабаларининг
мақолалар тўплами)**

**“Дурдона” нашриёти
Бухоро, 2018**

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Абдуқодиров А.А. Масофали ўқитиш назарияси ва амалиёти. Монография нашриёти, 2009.
2. Хамидов В.С. Эркин ва очик кодли LMS тизимлар таҳлили, infocom.uz журнали №7,8. 14 бет, 2013 й.
3. Turdiyeva G.S., Ismoilova M.N. Masofadan o'qitishning Moodle tizimida ishlash. Buxoro 2014. 66 bet.
4. <http://www.moodle.org>.

А.Ф. Эргашева-БухДУ магистранти ТУРИЗМДА САМАРАДОРЛИКНИ ОШИРИШДА “ИПАК ВА ЗИРАВОРЛАР» ФЕСТИВАЛИНИНГ МАВҚЕИ

Мамлакатимизда Президентимиз Шавкат Мирзиёев томонларидан миллий анъаналаримизни қайта тиклаш, хунармандчилик маданиятини янада юксалтириш борасида улкан ислохотлар амалга оширилмоқда. Хунармандларнинг касбий маҳоратларини такомиллаштириш, фаолиятини тарғиб этиш, ўзаро тажриба алмашишларини таъминлаш мақсадида энг сара усталарнинг хорижий мамлакатлардаги халқаро кўرғазмаларда иштироки уюштирилиб, юртимизда ушбу йўналишда нуфузли кўрғазма ва фестиваллар ташкил этилмоқда.

Вилоятда туризмни янада ривожлантириш, ташриф буюраётган сайёҳлар оқимини кўпайтириш ҳамда халқимизнинг бой моддий ва маънавий мероси, урф-одат ва анъаналари, миллий хунармандчилиги, тасвирий ва амалий санъатини асраб-авайлаш ва ривожлантириш ҳамда уларни мамлакатимизда ҳамда хорижда кенг тарғиб қилиш мақсадида вилоятда ҳар йили (“Наврўз” умумхалқ байрами, “Ипак ва зираворлар” фестивали, “Палов сайли”, “Қовун сайли” ва бошқалар) турли тадбирлар ўтказилади.

Анъанавий “Ипак ва зираворлар” фестивали ҳам кўпчилик орзиқиб кутадиган тадбирлардан биридир. У халқимизнинг бебаҳо меросини дунёга кўз-кўз этувчи анжуман сифатида тобора оммалашиб бораёпти.

Шунингдек 2017 йил 22 октябрь куни Бухоро шаҳрида «Бухоро шаҳри куни» фестивали ўтказилди. Фестивалнинг очилиш маросимида вилоят ҳокими Ўктам Барноев иштирок этиб, ҳоким бошчилигида шаҳар маданий марказидаги «Боқий Бухоро» монументига гул қўйилди. «Бухоро шаҳри куни» фестивали ҳар йили октябрь ойининг учинчи якшанбаси ўтказилиши белгилаб олинди. Бу йилги фестиваль доирасида 14 та кўрик танлов ўтказилди. Ўтказилган фестивалда хунармандларга алоҳида урғу берилди.

Фестивални ташкил қилишдан асосий мақсад Бухоро шаҳрини янада обод ва кўркем этиш, уни дунёга яна бир қарра кўз-кўз қилиш, ўзбек халқининг бой миллий-маданий мероси, анъана ва қадриятларига яна бир

маротаба эҳтиром кўрсатишдан иборатдир.

Фестиваль дастлаб 2001 йилда "Ўзбектуризм" миллий компанияси Бухоро минтақавий бўлими ҳамда бир гуруҳ хунармандлар ва туристик фирмалар раҳбарлари ташаббуси билан ташкил этилган. Ушбу тадбирга 2015 йилга қадар республикамизнинг барча вилоятларидан туристик ташкилотлар, хунармандлар, хорижий ва маҳаллий сайёҳлар қатнашган.

Фестивални ташкил этишдан асосий мақсад халқимизнинг бой тафаккури ва эзгу интилишлари натижасида бунёд этилган моддий ва маънавий меросимиз, урф-одат ва анъаналаримизни асраб-авайлаш, Бухоронинг туризм йўналишидаги илғор иқтисодий ва маънавий истиқболларини намойиш этиш, Буюк Ипак йўлида жойлашган халқлар, миллат ва элатлар ўртасидаги ўзаро маданий ва маънавий ҳамкорликни янада такомиллаштиришдир.

Фестиваль доирасида ҳар йили қуйидаги тадбирларнинг ўтказилиши режалаштирилган:

- миллий хунармандчилик ва зираворлар савдо ярмаркаси;
- туризмни ривожлантиришга доир илмий-амалий конференция;
- Бухорода фаолият юритаётган сулолавий хунармандларнинг маҳорат дарслари;
- миллий таомлар фестивали;
- миллий ва замонавий либослар намойиши;
- миллий спорт ўйинлари
- миллий маросим ва удумларни ўзида акс эттирган фольклор жамоаларининг чиқишлари: концертлар, умумий томошалар, кўчқор, хўроз, бедана уриштириш, кўғирчоқбозлик саҳналари;
- мақомхонлик кечалари;
- тасвирий ва амалий санъат намуналари, фотогалереялар кўргазмаси;
- фестивалнинг тантанали очилиш ва ёпилиш маросимлари, гала-концерт.

Ўз навбатида фестивал доирасида намойиш этилган хунармандчилик ва хаттотлик маҳорати дарслари, ярмаркалар, фольклор дасталари чиқишлари, халқ ўйинлари, миллий таомлар намойиши ҳамда бошқа маданий тадбирлар хорижий меҳмонларни тарихимиз, миллий ўзлгимиз билан янада яқинроқ таништириш, шу орқали уларда қизиқиш уйғотиб, юртимизга кенг жалб этишда муҳим аҳамият касб этади.

Фестивални юқори савияда ташкил этиш мақсадида йил бошида вилоят ҳокимининг қарори қабул қилиниб, 4 ойдан кўпроқ вақт мобайнида турли тайёргарликлар кўрилди. Вилоят ҳокими Ў.Барноев бошчиликларида доимий штаблар йиғилиши ўтказиб келинди. Бухоро вилоят маҳаллий бюджетидан фестивалнинг ёпилиш маросими саҳна харажатлари учун вилоят маданият бошқармасига 150 млн.сўм, замонавий экран учун 40 млн.сўм, фестивалга ташиф буюрган дипломатик корпус ва

халқаро ташкилотлар вакиллари ва меҳмонхона ва овқатланиш харажатлари учун 75 млн.сўм, жами 265 млн.сўм бюджет маблағлари сарфланди. Бухоро шаҳрини фестивал доирасида безаш ва уни ободонлаштириш ишлари олиб борилди, 300 га яқин савдо расталари тайёрланиб безалди.

Хусусан 2017 йил 26-28 май кунлари Бухоро шаҳрида ўтказилган XVI халқаро “Ипак ва зирворлар” фестивалида 40 нафардан ортиқ дипломатик корпус ва халқаро ташкилотлар вакиллари, 54 нафар хорижлик хунармандлар, шунингдек, мамлакатимизнинг турли ҳудудларидан 720 нафардан ортиқ хунармандлар ва зироатчилар иштирок этишди.

Фестивал доирасида тадбирларни сайёҳ сифатида 5000 нафардан ортиқ хорижий меҳмонлар, 15 минг нафардан ортиқ юртимизнинг турли вилоятларидан келган ватандошларимиз кузатиб боришди. Умуман бу йилги фестивалда жами 200 минг нафардан ортиқ кишини қамраб олди. Албатта фестивалга қизиқишнинг тобора ортиб бораётганлиги унинг иқтисодий жиҳатдан самарадорлигини ҳам таъминламоқда.

Ўтган йилги фестивалда БМТнинг Халқаро туризм ташкилоти вакили, “Ўзбектуризм” миллий компанияси, “Хунарманд” уюшмаси, республикамиз ва чет эл сайёҳлик фирмалари раҳбарлари, юртимиз ҳамда 10 га яқин хорижий давлатлар хунармандлари, маданият соҳаси вакиллари, тадбиркорлар ва келган сайёҳлар, 20 дан ортиқ давлатларнинг Ўзбекистондаги элчихоналари дипломатик корпуси ҳамда 10 дан ортиқ халқаро ташкилотлар вакиллари иштирок этишди. Олдинги йилларда фестиваль фақат ипак ва зирворлар савдоси ва палов сайлларидан иборат бўлган бўлса, ҳозирги кунга келиб миллий ўйинлар, спорт мусобақалари ва миллий либослар намойиши, хунармандларнинг маҳорат намойишлари ва турли маданий тадбирлар билан кенгайтирилди.

Агар беш йил муқаддам фестивал доирасида 50 минг АҚШ доллари миқдорида хизматлар кўрсатлар ва савдо айланмаси амалга оширилган бўлса, жорий йилда ушбу кўрсаткич 2 млн. АҚШ долларига етказилди. Фақатгина туристик хизмат кўрсатиш ҳисобидан вилоят иқтисодиётига тушган тушум 1.2 млн. АҚШ долларини ташкил этди.

Бу йилги фестивалда жаҳоннинг кўплаб давлатларидан халқ амалий санъати ихлосмандлари, соҳа мутахассислари, сайёҳлик ташкилотлари вакиллари, хунармандлар иштирок этишгани юртимизга, халқимизнинг моддий ва маънавий меросига қизиқиш йил сайин ошаётганидан далолатдир.

Мазкур тадбирнинг айнан Бухорода ўтказилиши ҳам бежиз эмас. Негаки, қадимий шаҳар тарихий обидалар ва урф-одатлар, анъаналарни ўзида жамулжам этган дунёдаги ноёб гўшалардан бири саналади. Кўҳна Бухоро ЮНЕСКОнинг Бутунжаҳон маданий мероси рўйхатига киритилгани ҳам бу фикрни яққол тасдиқлайди.

Фестивалнинг очилиш маросимида сўз олган ЮНЕСКОнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси раҳбари Криста Пиккат, БМТ Жаҳон сайёҳлик ташкилотининг Европа учун минтақавий дастури вакили Бека Жакели ва бошқалар ана шуларни алоҳида таъкидлади.

Қадимий Арк қалъасидан Лаби Ҳовуз соҳилларигача бўлган худуд байрамона қиёфа касб этди. Карнай-сурнай садолари, миллий либослардаги ёшлар, фольклор дасталарининг чиқишлари, тинчлик, истиқлол мадҳ этилган куй-қўшиқлар, рақс ва лапарлар тадбирга ўзгача руҳ бағишлади. “Ўзбекистонга илк бор келишим”, - дейди венгриялик хунарманд Видак Иштван. “Даставвал, Тошкент, кейин афсонавий Самарқанд шаҳарларини томоша қилдим. Вақт тигиз бўлса-да, Бухорони сайр қилишга ҳам улгурдим. Ушбу замин дунёнинг энг чиройли шаҳарларидан бири эканлигига гувоҳ бўлдим. Шарқона шаҳарнинг камалакранг жилосини кўриш насиб этганидан хурсандман. Халқингизнинг меҳмондўстлигига тан бердим. Дунёнинг турли жойларидан келган хунармандлар билан ўзаро тажриба алмашдим. Мени, айниқса, бу юрт аҳлининг меҳнатсеварлиги, хунарга меҳр қўйгани ҳайратлантирди.”

Тадбир доирасида ипак матолар ва зираворлар савдоси ташкил этилди. Ғиждувон кулоллиги, Бухоро мис-кандакорлиги, ипак гилам, каштачилик, зардўзлик мактаблари усталари маҳорат сабоқлари ўтказдилар. Тасвирий ҳамда амалий санъат галереяси ва фоторассомлар кўргазмаси, миллий либослар намойиши уюштирилди. Миллий ўйинлар мусобақаси ҳамда ош сайли ташкил этилди. Шунингдек, мамлакатимиз ва чет эллик олимлар, халқаро сайёҳлик ташкилотлари вакиллари иштирокида “Буюк Ипак йўлининг муҳим бўғини ҳисобланган Бухорони халқаро туризм марказларидан бирига айлантиришнинг истиқболлари” мавзуида илмий-амалий анжуман ҳам бўлиб ўтди.

Яқунда кўхна шаҳарнинг Пои Калон мажмуида концерт дастури намойиш этилди. Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикаси Хунарманд Уюшмаси томонидан 21.9 млн. сўмга фестивал ғолибларига АРТЕЛ телевизорлари олиб берилди.

Тадбир доирасидаги кўргазма-савдо расталарида Бухоро мис-кандакорлик асарлари, кулолчилик ва заргарлик буюмлари, зардўзлик либослари, деворий кашталар, водийнинг атласу адраслари, дўппилари, чинни идишлари, Сурхоннинг жун ва ипакдан ишланган маҳсулотлари, тошкентлик усталарнинг ёғоч ўймакорлик ашёлари, Жиззахнинг бисер-мунчоқли санъат асарлари, умуман, юртимиз ва хорижлик хунармандларнинг ипак маҳсулотлари, зираворлар, гиёҳлардан тайёрланган шифобахш дармондорилар намойиш этилди. Бухоро рассомлик ва миниатюра, заргарлик, зардўзлик, мис-кандакорлик, темирчилик, гиламчилик ва Ғиждувон кулолчилик мактаблари усталарининг маҳорат дарслари ташкил этилди.

Фестивал доирасида ўтказилган «Бухоро туристик эркин иқтисодий ҳудудини яратиш имкониятлари ва уни ривожлантириш истиқболлари» мавзусидаги халқаро илмий-амалий конференцияда вилоятда туризмни ривожлантириш истиқболлари муҳокама қилинди. Мазкур фестиваль хорижий меҳмонларда катта таассурот уйғотди.

Хулоса қилиб айтганда, Ипак ва зираворлар фестивалининг ҳар йил ўтказилиши мамлакатимизда ички ва ташқи туризм ривожланиши, туризмда самарадорликнинг ошишига олиб келади. Шу билан бирга қўли гул уста ҳунармандларимиз яратиб келаятган ҳар қандай маҳсулотни туристик маҳсулотга айлантириш учун кенг шароитлар яратилмоқда. Улар ўз маҳсулотларини «Ипак ва зираворлар» фестивалида намойиш этишлари, маҳаллий ва хорижий меҳмонларда ижобий таъсуротлар қолдиришлари мумкин.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Маматқулов Х. М. Меҳмонхона ва туристик комплексларда хизматларни ташкил этиш. Ўқув қўлланма. -С.: СамИСИ, 2012.
2. <http://www.mail.tdiu.uz> – ТДИУ электрон кутубхонаси
3. <http://lex.uz> – Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги
4. www.ziyonet.uz – таълим портали
5. www.uzbekturism.uz – Ўзбектуризм МК расмий сайти

G. Yunusova-BuxDU magistranti AQSH YOZUVCHISI BICHER STOUNING “TOM TOG’ANING KULBASI” ASARIDA ABOLITSIONIZM G’OYASI

Amerika tarixining eng qora kunlari irqchilik davri bo'lgan desak xato bo'lmaydi. Qulchilik, quldorlik, qora tanlilarni ikkinchi darajali inson deb hisoblash, jamiyatga xos illatlardan biri edi. Undan qutulish uchun ko'p ter va qon to'kilgan. Quldorlik tizimiga qarshi kurash nafaqat ijtimoiy soha vakillari, balki buyuk adabiyot namoyondalari tomonidan olib borilgan. Quldorlik tizimini qoralash, qora tanli aholiga nisbatan adolatsizlikka qarshi kurash Amerika yozuvchilarining aksariyat asarlarida o'z aksini topgan. AQSh adabiyotida tanqidiy realizm XIX asrning birinchi yarmida boshlangan qulchilik tartiblarini bekor qilishga qaratilgan abolitsionistlar harakatida yaqqol namoyon bo'ladi. Adabiyotda, bu harakatning tarafdorlaridan biri Garriet Bicher Stou muhim o'rin tutadi.

Bicher Stouning adabiyotdagi faoliyati 30-yillarda boshlanadi. Uning ilk hikoyalari, ocherk va avtobiografik xarakterdagi qaydnomalari o'sha vaqtlarda yetarlicha mashhur bo'lgan “Godi ayollar jurnali”da chop etilardi. Garriet Bicher Stou ruhoniylar oilasida dunyoga kelganligi tufayli, bo'lajak yozuvchi puritan mazhabining qattiqqo'l talablariga rioya qilish ruhida tarbiyalandi va bu uning asarlarida o'z aksini topmay qolmadi. Adibning dastlabki asarlarida fermerlar hayoti, diniy o'g'itlar, puritan mazhabining turli aqidalari, ichkilikning

МУНДАРИЖА

т/р	Муаллиф Ф.И.Ш.	Мақола номи	Бет
	А.А. Тўлаганов	Сўзбоши	3
1.	О.Абдуллаева	Бухоро воҳасида суғориладиган тупроқларнинг шўрланиш ҳолати ва шўр ювиш усуллари ҳамда муддатлари	5
2.	Х.Х. Абдуллаев, Р.Р. Ибрагимов	Автоматическая управления процессом очистки биогаза	8
3.	I.Akramov, G.H.Ergasheva	Ingliz va o'zbek tillarida frazeologik birliklarning ifodalanish usullari	11
4.	Т.Я Амонов	Ёш футболчиларнинг махсус ва техник тайёрлаш йўллари	14
5.	Т.Я Амонов	Футбол ўйинидаги асосий ҳаракатлар тактикаси ва уларни такомиллаштириш асослари	16
6.	U.H. Arabov, J. Jumayev	Aholining ijtimoiy-iqtisodiy monitoring tizimini yaratishda boshlang'ich ma'lumotlar	18
7.	Н.Х.Асланова	Бошланғич синф математика дарсларида интерфаол усуллардан фойдаланишнинг афзаликлари	22
8.	D.D. Atoyev	Integrallarni taqribiy hisoblashda kvadratur formular.	25
9.	З. Ахмедова, Ш. Рустамов	Психологик маълумотларни қайта ишлашда Spss дастуридан фойдаланиш услуги	27
10.	N.Axtamova, M.Muhammadova	Aleksandr Dyumaning "Graf Monte Kristo" asarida ekspozitsiyaning badiiy ahamiyati	31
11.	Н.Ахтамова	Тема психологии в произведении «Граф Монте-Кристо» Александра Дюма	34
12.	N.Axtamova, M.Muhammadova	O'tkir Hoshimovning "Ikki eshik orasi" asarida folklorning o'rni	37
13.	O.Sh. Ahmadov	XIX asr Buxoro taraqqiyparvari Ahmad Donish tarbiya haqida	39
14.	З.Х. Бафаева, О.Я. Абдуллаева	Бухоро воҳаси суғориладиган тупроқларини биологик азот билан бойитиш масалалари	42
15.	Z.Kh.Bafayeva, M.B.Djurayeva	General physical properties, soil permeability the irrigated pasturable alluvial soils in territory of the Bukhara oasis	45
16.	B.V.Bahronov	Qadimgi Ossuriya va qadimgi Hindiston davlatlarida qulchilik: qiyosiy tahlil	48
17.	М.Н.Бобоева	Интеграл операторли матрицанинг нуқтали спектри ҳақида	50
18.	N.J.Bobojonova	The main peculiarities of denotation and	52

91. А.Ф. Эргашева	Туризмда самарадорликни оширишда «Ипак ва зираворлар» фестивалининг мавқеи	255
92. G. Yunusova	Aqsh yozuvchisi Bicher Stouning «Tom tog'aning kulbasi» asarida abolitsionizm g'oyasi	259
93. Z.Yadgarova	Bayronning «Manfred» dostonidagi romantizmning Rauf Parfi ijodidagi ta'siri	261
94. Ж.Р. Ярашов	Ўрта махсус, касб – ҳунар таълим тизимида жисмоний тарбия мутахассисларини тайёрлаш	263